

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

ΕΙΣ ΝΕΟΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

ΠΡΟ δύο ἐτῶν—δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀκριβῶς πότε—παρευρέθη ἐν εἰς ἐσπερίδα τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Ὁδείου. Ἀφ' οὗτο τοῦ ἐθνικώτατον ἴδρυμα ἐκεν-
 τρισθη καὶ ἐκινήθη καὶ καθαράν συνείδησιν ἔλαθε τοῦ προορισμοῦ του
 ὑπὸ τὴν σοφὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Νάζου, αἱ ἐσπέριαι καὶ αἱ ἡμέριαι τοῦ
 Ὁδείου, ὅσάκις παρέχεται εἰς τὸ κοι-
 νὸν εὐκαιρία νὰ τὰς κρίνη καὶ νὰ τὰς
 ἀπολαύσῃ, ἀποτελοῦσι γεγονότα καλλι-
 τεχνικά.

Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

Αὐτὴν τὴν φορὰν ἡ ἐσπερίς παρευ-
 σίαζε τοῦτο τὸ ἔκτακτον· εἰς τὸ πρό-
 γραμμά της περιελάμβανε, πλὴν τῆς
 μουσικῆς καὶ δραματικῆς· μαθηταὶ
 τοῦ Ὁδείου ἐν τῷ μεταξύ θὰ ἀπήγ-
 γελλον τεμάχια συγχρόνων ποιητῶν
 Ἑλλήνων· θὰ μᾶς ἐδίδοτο εὐκαιρία
 νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι εἰς μίαν γωνίαν
 τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ φυτωρίου γί-
 νεται ἀπόπειρα καλλιιεργείας καὶ τοῦ
 παραμελημένου καὶ παραπεταμένου
 φυτοῦ τῆς θεατρικῆς τέχνης· εὐκαιρία
 νὰ κρίνωμεν ἂν ὑπῆρχε κάποιαι ἐλπίς
 βαθμηδὸν καὶ μετὰ κόπους νὰ στε-
 ρεωθῇ εἰς τὸ Ὁδεῖον μέσα καὶ δρα-
 ματικὴ σχολή, ποῦ νὰ ἡμπορῇ νὰ

ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν ἄλλην ἀνάπτυξιν τῆς μουσικῆς, καὶ νὰ βραίνῃ
 παραλλήλως μὲ αὐτήν. Διότι ἂν ἡ δραματικὴ ποίησις μέχρις ὧρας ὑπο-
 λείπεται κατὰ πολὺ εἰς τὸν τόπον μας, (ὄχι τόσον διότι στερεῖται ὅλως
 διόλου ἔργων ἀξίων, ὅσον διότι ἡ ἀντίληψις αὐτῆς καὶ μετὰ τοῦ πολυκρίθ-

μου κοινοῦ καὶ μεταξὺ τῆς πλειονότητος τῶν λογίων εἶνε ἀκόμη νηπιώδης), ἀλλὰ πολὺ περισσότερον ὑπολείπεται εἰς ἀνθρωπιὰν ἢ ὑποκριτικὴν τέχνην, διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν καλλιτεχνῶν ἠθοποιῶν, καὶ τὴν πλησμονὴν τῶν κομπογιαννιτῶν τοιούτων· καὶ πολὺν περισσότερον ἀκόμη διὰ τὴν ἔλλειψιν, ὅχι ἀτόμων μετόχων σκηναϊκῆς ἰδιοφυίας, ἀλλ' ἀτμοσφαιρας προσφόρου πρὸς γένεσιν καὶ συντήρησιν ἠθοποιῶν, ἀκολουθούτων, μὲ πειθαρχίαν καὶ μὲ ἀρμονίαν τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, φωτιζομένων ἀπὸ τὸν πυρσὸν τῆς Τέχνης, ἀποτελούντων σχολήν.

Κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην δύο νέοι μαθηταὶ τοῦ Ὠδείου, εἰς τὸ τμήμα τῆς δραματικῆς, ἀνέλαβαν νὰ μᾶς δείξουν ὅτι δὲν πρέπει νὰ εἴμεθα ἀπαισιόδοξοι περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου, καὶ ὅτι τὸ κτίριον τὸ οἰκοδομηθὲν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου δυνατὸν νὰ μὴν ἔχη τὴν τύχην τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Σίνα. Ἀνέλαβαν, κυριώτερον, νὰ μᾶς δείξουν ὅτι ἡ τέχνη τῆς ἀπαγγελίας, ἡ τόσον ἄκοπος καὶ τόσον εὐκολος διὰ τοὺς ἐπιπολαίους, ἀλλὰ διὰ τοὺς εἰδότας τόσον λεπτὴ καὶ τόσον δυσκολοπρόσιτος εἰς τὸν τυχόντα, ἐτράβηξεν ἐμπρὸς μὲ γενναῖα βήματα.

Ὁ εἰς ἐκ τῶν δύο εὐγενῶν ἐθελοντῶν τῆς Τέχνης, ὁ κ. Δαμάσκος, ἀνῆλθεν ἔκτοτε ἐπὶ τῆς σκηναϊκῆς, παρέστη ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ τῶν θεάτρων, καὶ ἰδίᾳ ὡς Ρωμαῖος εἰς τὸ ὄραμα τοῦ Σαίξπηρ ἐξετιμῆθη καὶ ἐχειροκροτήθη. Περὶ τοῦ ἄλλου, τοῦ κ. Γεωργίου Ἀναστασιάδου, τὸν ὁποῖον ἔτυχε καὶ ἄλλοτε νὰ ἀκούσω ἀπαγγέλλοντα, ἤθελα τώρα νὰ σημειώσω ἐλάχιστα διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ποικίλης Στοᾶς», τοὺλάχιστον δι' ἐκείνους ὅσοι στέργουν τὸ θέατρον καὶ δὲν παραβλέπουν τὴν τὴν μεγάλην αὐτοῦ σημασίαν.

Ὁ κ. Ἀναστασιάδης συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν τριῶν τεσσάρων νέων Ἑλλήνων, — δὲν γνωρίζω ἂν εἶνε περισσότεροι —, οἱ ὁποῖοι δὲν θεωροῦσι τὸ θέατρον ὡς βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα, καὶ τίποτε περισσότερον, ἀλλὰ τὸ ὄνειροπολοῦσιν ὡς ὑψηλὸν ἰδεώδες· δὲν τοὺς ἔφερον εἰς αὐτὸ ἡ τύχη καὶ ἡ περίστασις, ἀλλ' ὁ ἔρωσ· τρέφουν τὸ πάθος αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ πάθος τοῦτο ρυθμίζει μίαν κάποιαν συνείδησιν ἐνεργός. Μεταξὺ τῶν νέων τούτων οἱ ὁποῖοι ἀναγκάζουν τὴν χελωνοκίνητον πρόοδον νὰ βαδίσῃ γοργότερον κάπως, διακρίνεται ὁ κ. Ἀναστασιάδης. Δὲν εἶνε αὐτάρκης, ὥστε νὰ φαντάζεται ὅτι ἔφθασεν εἰς τὸ ἀπώγειον σημεῖον τῆς τέχνης, οὐδὲ ἀμαθής, ὥστε νὰ νομίζει ὅτι δύναται κανεὶς νὰ γίνῃ κάτοχος τοῦ θεάτρου χωρὶς μακρὰν καὶ ἐπίμονον καὶ ἐπίπονον παιδείου ἐπὶ τούτῳ καὶ προπαρασκευῇ. Συνείδησιν ἔχων τῆς ἰδιοφυίας αὐτοῦ, συναίσθάνεται ἀφ' ἐτέρου ὅτι αὕτη διὰ νὰ ἀναπτύξῃ ὅλην τῆς τὴν χάριν καὶ τὴν δύναμιν, ἀνάγκην ἔχει καὶ τῆς ἐντάσεως τῆς ἰδίας ἑαυτοῦ θελήσεως, καὶ τῆς συνδρομῆς ἐξωτερικῶν πρὸς τοῦτο παραγόντων, καὶ τῆς συρροῆς πολλῶν καὶ ποικίλων στοιχείων. Καταλαμβάνει ὅτι ὡς μόνος αὐτὸς ἐλάχιστα θὰ προσέθετεν, ἢ θὰ ἐκινδύνευε νὰ χάσῃ καὶ ὅ,τι ἀπέκτησε, μεταξὺ ἠθοποιῶν, μετὰ τῶν ὁποῖων δὲν θὰ ἦτο δυνατὴ συνεννόησις καὶ συνεργασία, τὴν ἐμφάνισίν του δὲ καὶ τὴν δράσιν του ἐπὶ τῆς

σκηνης κρίνει ἀχώριστον ἀπὸ τὴν βελτίωσιν τῶν σκηνικῶν ἡμῶν ἡθῶν καὶ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ θεάτρου εἰς τὴν πρέπουσαν αὐτῷ περιωπῆν, ὡς θεσμοῦ τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας.

Ἡ ἐντύπωσις τὴν ὁραίαν ἀφῆκεν εἰς τὸ πνεῦμα μου, ὅτε κατὰ πρῶτον τὸν ἤκουσα εἰς τὸ Ὁδεῖον ἀπαγγέλλοντα τὸν Ματρώζον τοῦ κ. Στρατήγη καὶ τὸν Ἄνθρωπον τοῦ Σουρῆ, παραμένει ἔκτοτε ἀναλλοίωτος. Ὁ Λέσσιγγ ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν ἠθοποιὸν εἰς τὴν « Ἀμβούργειον Δραματοῦργίαν του » νὰ ἀπαγγέλλῃ χωρὶς τὴν παραμικρὸν δισταγμὸν, τὴν ἐλαχίστην στενοχωρίαν, συνεχῶς καὶ ἀπροσκόπτως, καὶ μὲ τοιαύτην ἄνεσιν, ὥστε νὰ μὴ φαίνεται ἡ ἀπαγγελία του ὡς μνημονικὴ ἐπίπνοος ἄσκησις, ἀλλ' ὡς τὸ ἐπακόλουθον ἀμέσου ἀπὸ τὴν περίστασιν πηγαζούσης ἐμπνεύσεως. Ἀπαιτεῖ πρὸς τοῦτοις τὴν περὶ τὸν τόνον τῶν ἀπαγγελλομένων ἀκρίβειαν τοιαύτην, ὥστε νὰ μὴ παρέχεται ὑποψία ὅτι ὁ ἠθοποιὸς λέγει χωρὶς νὰ ἐννοῆ. Καὶ τέλος πολὺ ὑπερτέραν τῆς ἀκριβοῦς ἀντιλήψεως τοῦ ἀπαγγελλομένου τεμαχίου κρίνει ὁ Λέσσιγγ τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ ἐκ μέρους τοῦ ἀπαγγέλλοντος αἴσθησιν.

Οἱ στοιχειώδεις οὗτοι καὶ σχεδὸν τετριμμένοι κανόνες τοῦ καλῶς λέγειν, δὲν εἶνε τόσον τετριμμένοι καὶ τόσον στοιχειώδεις διὰ τοὺς ἠθοποιούς ἡμῶν, οἱ ὅποιοι συνηθέστατα καὶ ἀδιαφόρως καὶ ἀμελῶς ἔχουσι πρὸς αὐτούς, καὶ οὐδὲ κἂν τοὺς ὑποπτεύονται, παραβαίνοντες ἀνά πᾶσαν στιγμὴν τὰς χρυσὰς καὶ αἰωνίας ὑποθήκας τὰς ὁποίας ὁ Σαίξπηρ παρέχει εἰς αὐτοὺς μέσα εἰς τὸν Ἀμλέτον του.

Ἀκούων τὸν νέον τοῦτον καλλιτέχνην, ἔβλεπα μαζί ὅτι ἡ τέχνη τῆς ἀπαγγελίας εἰσῆρχετο εἰς τὴν κανονικὴν τροχίαν τῆς. Ἐξετίμησα τὸ ἀκριβῶς ἔντονον, τὸ ἄνετον, καὶ τὸ εὐχρουν τῆς τέχνης αὐτοῦ ἡ ὅποια περισσότερον ἀναφαίνεται εἰς τὰ ἔμφυχα τεμάχια τῆς δημοτικῆς ἡμῶν ποιήσεως, ὡς ὁ Βρυκόλακας λ. χ. παρά εἰς τὴν ἐπιτετηθευμένην ρητορικὴν φρασεολογίαν δραμάτων ὡς ὁ Κοριολάνος τοῦ Μαυρομιχάλη, πολὺ δὲ περισσότερον εἰς τὰ κωμικὰ καὶ τὰ εὐτράπελα, εἰς τοὺς μονολόγους, εἰς τὰς παρωδίας· καὶ ἂν δὲν σφάλω, ὁ κ. Ἀναστασιάδης, τοῦ ὁποίου τὸ τάλαντον εἶνε ὀξὺ μᾶλλον ἢ γλυκύ, διάκειται ἐρωτικώτερον πρὸς τὴν Μοῦσαν τῶν γελῶτων ἢ πρὸς τὴν Μοῦσαν τῶν θαυρῶτων.

Ἄλλὰ ταῦτα πάντα εἶνε μόνον εὐόαινα σημεῖα καὶ προσδοκίαι εὐφρόσυνου, αἱ ὁποῖαι κινδυνεύουσιν νὰ ἐξατμισθῶσι καὶ διαλυθῶσιν ὡς πομφόλυγες, ἐνόσω τὸ ἐθνικὸν θέατρον παραμένει ὄνειρον ἀνεκπλήρωτον, καὶ ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶν ἀναγκάσῃ σήμερον ἢ αὔριον τὸν συμπαθῆ καὶ εὐέλπιν καλλιτέχνην νὰ ἐκλέξῃ ἀλλαχοῦ τὸ στάδιόν του, ἀφανές, ἀλλ' ἀσφαλές, διὰ τὸν ἐπιούσιον.

(Νοέμβριος, 1897)

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

